

Tar Károly

Jóindulatú továbbgondolásra

Részlet a szerző Voltam c. emlékiratainak

5. Summa summarum című könyvéből:

1. Egy t r l fakadt virágok szédületében keressük a magunk megismerésének módját, de nem találjuk, mert a szokások nem engedik, hogy magunkban vájkáljunk. Fáj ez nekünk, embereknek. Így aztán pótcselekvésként másokban vájkálunk, nekik fájjon, miközben igazságnak mondjuk, ha barátainknak jót, ellenségeinknek rosszat teszünk. Szókratész mondta ezt, és Polemarchos elhitte. Ó, hányszor voltam én is Polemarchos! És dühös elszántsággal kerestem a mindig ádáz ellenséget, szigorú bírāja voltam az igazságtalanoknak, az igazságtalanságnak. Úgy gyomláltam ezeket véresre sebesült kézzel, mint anyám, amikor s r n kövezett udvarunkon szitkozódva irtotta a gatz, és a gatz is lebíró, szépségével mindenhova betolakodó, mindent beborító, a macskakövek között is viruló, több színben is pompázó, húsos dísznövény, valamiféle árvácskát, amiknek erdejét késsel és körömmel is nehéz volt gyökerestül kipiszkalni (ezért neveztük körömvirágnak) a nem tudom miért, mindig tisztának óhajtott udvar talajából. A szép is lehet unalmas és hazug. És a szép hazugságok, akár udvarunk él sdi virágai, minden évben megtöbbszöröz dnek, mert az igazságtalanságok magvait szerteszórja a szél. Magam is az értetlenség keresztjén szenvedve, sehogy sem értem, hogy az igazságok gondolatfolyamaiban az olykor szép formásra csiszolt, keménységükkel biztató alapköveket is miként képes ellepni, eltakarni, láthatatlanná tenni azt a sok szemetet, azt a sok ellocogott félgondolat-burjársereget vagy kicirkalmazott, kocsonyás, üres szóvirágot.

2. Mintha örökké egyugyanazon körben forgolódnánk. Nem szabadulhatunk a sablonoktól, a beidegz désekt l, amelyek évezredek óta követnek, csapdát állítanak, amelyekbe rendre beleesnek csoportok, csoportosulások, országok, földrészek. Valaki kitalálta, hogy rendet tart az étrendünkben: hétf n köménymaglevest ettünk, kedden paszulyt vagy lencsét, szerdán káposztát, csütörtökön répát, pénteken mákos laskát, szombaton krumplif zeléket és vasárnap húst. Olykor persze meglepetés is akadt az étrenden, dinnye, sütemény, a rokonság ázalék ajándékai, hal, vadászsákmány. A fél város ehhez hasonló étrendre rendezkedett be. Ezt nevezték polgári életmódnak. Az ötlettelenség gyermekei voltunk. Okosaink és a hatalom terelgetett ide-oda kedve szerint. Vasárnapi iskolába, templomba, kés bb gy lésekre, kis csoportokba és röpgy lésekre is, ahol kelleetlenül, mert kényszeríthettek, hozzászóltunk valamely problémának nevezett kérdéshez. Mindig azt és úgy kellett tennünk, amit és ahogyan mások tesznek. Így lehettünk jók a világ szemében.

3. A változó id ben apránként feln nek bennünk a különféle tudományok és kibokrosodik hasznuk is. Szíven ütünk mostanában is mindent és mindenkit, akit l akarunk valamit, vagy akit élve-halva magunknak kívánunk.

4. Nincs igazság, és Mátyás király el tt sem volt, tehát vele nem is halhatott meg az igazság, mert mindig is igazságok voltak, akkor megvilágosultságom azt sugallta, hogy a Magasságos, az Egy, az Örök: Igazság. Így aztán kár acsarkodnunk egymás ellen, hiszen az igazság gyémántköve, a bölcsesség csodaszere nem nálunk van, hanem világunkon kívül. Ott kell keresnünk. És tapasztalhatjuk, hogy jó úton járunk, amikor minden pillanatban istentagadóan fürkesszük a mikro- és a makrokozmoszt. Az emberi mértékkel mérhet igazság a jótett, amely a szeretet hajtása. A saját képességeinket, óhajtasainkat, vágyainkat és akaratumkat meghaladó erkölcs porhanyó földjéb l apránként terebélyesedik mindenféle dolgaink fölé. Az iskolázott gondolat úgy fürkészi az igazságot, mint a plátói szerelem a csupán párokként egy-egy embert, amely az elérhetetlen szépséget beborítva megóvja a gyönyört az elmúlástól. Noica figyelmeztet, hogy ne várjunk a filozófiától igazságtanítást. Kantra hivatkozik, amikor egy dologhoz egy igazságot rendel, és azzal a dologgal megfelelésben kell lennie a Nagy Vizsgálódónak. Valóságok léteznek, és ehhez mérten igazságok. Mit akarunk tehát mi megrögzött igazságkeresésünkkel? Semmi különöset azon kívül, hogy magunk alá szeretnénk rendelni a világot. El bb közvetlen környezetünket, aztán a tóba dobott k mintájára hatalmunkat végtelenig szándékozunk gy r ztetni. Bölcsességünk nem mindig t ke, amit tapasztalataink kamataival növelhetünk. A nagy tömeg mindig arra vár, hogy egyedei közül egyik-másik olyan meggy z en érveljen bölcsességeir l, hogy azt ne kelljen lékeléssel bejuttatni az emberi agyakba, hanem csak úgy, mint örömteli szellemi orgiákon, a felszippantott kokain hatóanyagát, ehhez hasonló könnyedséggel úgy kell hatnia reánk, hogy magától értet d en alakítsa gondolatvilágunkat.

5. Az ókori bölcsék tudták, hogy annyi az isten, mint mez n a f szál, és megszámlálhatatlanok az igazságok is. Honnan ez a sok beteg ember? Miként termett e föld ekkora Nárcisz-rengeteget? A csak önmagukat látók gyógyítására, a mértéktelen hatalomvágy ellenszereként teremtettük az Istent? A mi képünkre, de rajtunk kívül. Hogy lásson minket, és hogy mindent, de mindent megbocsáthassunk magunknak.

6. Beszippantom a ritkuló leveg t. Ízlelem, kóstolgotom. Mintha kevesebb volna benne az oxigén, az élet, a lélek. Magamban beszélek és sandán figyelem magam. Mögöttesen szólok magamhoz is? Mélységeimbe pillantva miért szédülök? Hiszen bármikor sűrítíthatom a velem történeteket, ha másként kívánom újraélni ket. Ilyen

formán tágíthatom a világom és tehetem végtelenné az id t.

7. Nemcsak azon csodálkozom, hogy immár néhány száz éve nem a Bibliával bizonyítjuk a már mások által jó ideje feltalált igazságainkat, hanem a tudományok vaskos kötetekre mutatunk, amelyek, ha nem is vetekedhetnek a Biblia tömörségével, olyan cáfolatokat tartalmaznak, amelyek tudathasadósá teszik a maradi emberiséget. És így történhet az, hogy konzervatív módon téblábolunk, de csökönnyösen törtetünk a haladásnak képzelt és nevezett új világba. Magamon csodálkozom, az el hívott képekr l felhorgadó tanulság kései megértése, elfogadása okán. Lehetnék okosabb? Nem, mert nem születtem tavalyi hónap.

8. Örömtelen gyermekkoromban senki sem tanított szerelemre, olyan ez, mint a táj, ahova szüntelenül vágyunk, amit felfedezni vélünk egy dombhajlat ívében, a völgy patakjának kanyarulataiban, az erd k lombjának rajzolataiban, amikor sejtjük és magunk elé mormolva, ki is mondjuk, hogy ott minden nagyon ismer s, mintha már jártunk volna azon a vidéken, de valami apróság hiányzik felismerésünk l, amiért aztán, talán egész életünkben, folytatjuk a kutatást, szalmaszálat keresünk valami istentelenül nagy boglyában, mert kapaszkodni kell valamibe, hogy a félelem posványában fennmaradjunk, társra vágunk, akihez illik szavunk, mozdulatunk, ringatásunk ritmusa és bens mágnesünk térereje is, amit megszorozhatunk a szerelmünk l való távolság felével, hogy olyan mágneses momentumban legyen részünk, amely a hiszterézis szabálya szerint hisztisen n , hogy elemi részecskéinkig kötelékké rendez djék bennünk a szerelem. Nem csiklandozott vidámsággal, szertelen jókedvvel, rikoizva éltem meg ezt, amikor a féktelen közönségessegekre is hajlamos az ember, hanem az észrevétlen sugárhatások titokzatos szelídségével.

9. Amikor a nagy szerel csarnokban összerakták alkatrészeimet, hímvezz m vérellátásának indítógombját elfelejtették összekötni a szerelem érzelmi hálózatával. Így aztán az igen/nem feleletek végtelen sorában a plátói és a testi szerelem állománya két különböz könyvtárba került, és a fájlkeres program hibájából nekem már csak akkor áll fel, ha legalább gondolatban virtuális szkennermel letapogathatom a n k különösen gömbölyded részeit, hogy a közösülés mindig rövidre szabott idejében mindenféle obszcén képekben megjelenhessenek érzéseim szoftverében, ha már elmenteni, hibás programozásomból ered fölöttébb izgatott állapotomnak betudhatóan képtelen vagyok. Ki érti ezt? Különös szerkezetek vagyunk, azt hiszem, javíthatatlanok, mint a háztartási gépek, amelyeket a legkisebb hibáik felfedezésekor jobb rögtön kidobni, mint javíttatni, így ésszer bb, így gazdaságosabb. De mert er sen konzervatív beállítottságú az Úr, akinek alkotásai vagyunk, ellehetünk még néhány évtizedet valamely elfeledett sarokban, ahol alig észrevehető en, egyre vastagabb rétegekben belep az unalom pora.

10. A kereszténység legy zte az ókort, mondom a Friedrich hangján. Könny ezt mondani, szólok szelíden: maga egy darab ókor, másodszor: konzerválta az antikvitást, har-

madszor az ókor tiszta korszakaival egyáltalán nem is állt harcban. Nem ellenvetésként, inkább biztatásként fogalmazom: mindmáig szenvedünk az emberi természet hallatlan zavarossága és tisztázatlansága miatt. A miatt a ravasz álnokság miatt, melyet a kereszténység hozott az emberekre. Meg tudom magyarázni: Az ókori kultúrától örökre elválaszt minket az, hogy alapja vált számunkra teljesen roskataggá. A görögség kritikája ennyiben egyben a kereszténység kritikája is, hiszen az alapok a szellemhitben, a vallási kultuszban, a természeti varázslatban ugyanazok. Most még sok elavult lépcs fok van, de már kezdenek összeomlni. Biztatom magam: számoljunk le az ókorról. A minket gyötr hibákkal együtt túlságosan is függünk az ókortól ahhoz, hogy még sokáig szelíden kezeljük. A kereszténységgel együtt az ókort is eltakarítják majd. Most még nagyon közel van hozzánk, így bizonyára nem ítélnék meg igazságosan. A lehet legundorítóbb módon felhasználták elnyomásra, támogatták a vallási elnyomást azáltal, hogy sm veltséggelő maszkírozták. De lehet, hogy nem mélyebb a keresztény etika, mint Szókratész. Végül azok a hatalmak ó mondta ó amelyek az ókort alkotják, a kereszténységben, mind a legnyersebb alakban, léptek napvilágra, nincs benne semmi új, csak mennyiségileg rendkívüli. A világi dolgok vonatkozásában a kereszténység az ókoriaknak épp a durvább nézeteit konzerválta. Mindez, ami a házasságban, a rabszolgaságban, az államban neme sebb, az nem keresztény, állapíthatjuk meg némileg kizökkenve gondolatmenetemb l. Kedvemre való összegezés: végeredményben minden vallás mégiscsak bizonyos fizikai feltételezéseken alapszik, amelyek már korábban jelen vannak, és magukhoz idomítják a vallást=a kereszténységben például ilyen a test és a lélek ellentéte, a Föld mint a švilágó feltétlen fontossága, a csodás történés a természetben. Ha majd ellenkez nézetek válnak uralkodóvá, mint például a szigorú természeti törvény, az istenek tehetetlensége és felesleges volta és az a felfogás, hogy a lelki folyamat a legszorosabb értelemben véve testi ó akkor ennek vége.ő Kedvenc íróim ó Dürrenmatt és Frisch ó jogászbarátját, Noll urat idézem szabadon: A hatalmat minden társadalomban a középszer ek, a birtokon belül lév k, az alkotásra képtelenek gyakorolják.

11. Kant szerint a filozófia építkez tudomány. Talán torony? A tornyok, a szépek, a legmagasabbak, a terebélyesek, az eget szurkálók, a felh ket karcoló is, id nként összed lnek, olykor lerombolják ket. De aztán az utánuk és az utánuk jöv k új építkezésbe kezdenek. Hány ezer éve rakosgatjuk tégláinkat egymásra csökönnyösen, izzadva, óbégatva, káromkodva. Mikor is volt az a tegnap, amikor valamelyik sz r s sünk falrakásba kezdett? Azóta megszállottként rakjuk, csak rakosgatjuk, mindenféle holmit egymásra halmozunk, hogy tornyokat emeljünk. šExegi monumentum aere perennius.ő És egyre mélyebbre nyúlunk mindenféle anyagért, történelemszilánkokért, hogy azok rakásain messzebbre láthassunk a jöv be. Miféle jöv be? A másokéba leginkább, mert a saját jöv nket elhessegetjük, hiszen abba csakis a magunk szinte megismerésével nézhetnénk bele, ehhez pedig nincs kedvünk, mert magunkról még halálunk el tt, a jót csakis a jót, vagy az apró, lényegtelen semmiségeket kívánjuk tudni. Világunk csak

annyi, amennyi a története. A végtelen világban az egyén végtelensége a képzeletben hatványozható történések végtelen sorából adódik. Az ember saját történeteinek szereplője és továbbmesélője. Szeretnénk, ha életünk része volna a világ történetiségének. Istenné válásunk vágya nem ismer határt: történeteinkből olyan magasztaltat kívánunk építeni, ahonnan nemcsak kicsi világunk, hanem az egész világteremtés belátható. Mindent aszerint látunk, ahonnan nézzük. Ha Biblia felől nézzük a múlt történéseit, a hatnapos teremtés előtt az alkotó lelkének kódéba burkolózik. A történész a Vörös-tengeri vízválasztást nem nézheti a Kánaánról, a Szinájra vagy a Golgotáról. A valóság magasabb csúcspól kell szemlélnünk a múltat, hogy százezer éveket beláthassunk. A mennyei Isten lábait eltt leborulva sem láthatunk messzebbre: Ő Isten, ha van, a logikában rejtőzködik. Ő írta a legértelmesebb Stein. Esetleg álmodnunk kell valamiféle égi lajtorját, amelyen az ég angyalai fel- és alájárnak? Próbálkozzunk, kapaszkodjunk mi is ennek a lajtorjának tudomány-ette, korhadó fokaiba, és várjunk a magasság urának adományozó jóindulatára? Friedrich bácsinak igaza van, amikor arra figyelmeztet, hogy hagyjuk az egyoldalú emlékezetet, tanuljunk meg felejteni, teremtsünk magunkban szövetséget az emlékezéssel és a feledni tudó éntek között. Elégedjünk meg az ész jéghideg csúcsainak magasságaival, ahonnan bepillantunk a történetiség tökéletesen új látványába, pillanatnyi életünk idejére nyugodtan elfogadhatjuk, hogy a történelem létmódja az elbeszéltség. Élünk és mesélünk. A történeteket elegyítjük a képzeletünkben alkotott történetekkel, hogy saját világunkat megteremthessük, álomvilágunk teremtésének szüljünk a hétköznapi élet elviselését megkönnyítő önbizalom-darabkákat, teremtsünk a saját képünkre kozmoszt, ahol a mi igazságunk él: törvény.

12. Mit jelent az, hogy egyesek zavarosban halásznak? Azt hihetné az ember, hogy semmit sem fognak, pedig számos régi és egészen új történet arról szól, hogy zavaros időkben történnek az igazán nagy zsákmányolások. Ilyenkor vagyunk tettek el, vagy gazdát cserélnek, a beavatlan világ kénytelen jópofát vágni a történetekhez, amiket az érdekeltek a haladás jeleiként népszerűsítenek. Akármilyen magasságba is emelkedünk az évek tornyában, és messzelátón vagy nagyítón át figyeljük a világot, a hirtelen meggazdagodottakat megcsodálhatjuk, de vagyunk csak a legritkább esetekben lehet számunkra kért, mert az igazi hatalom mindig is a pénz. A dicsőség diadalívei is csupa jól befektetett kötvény-téglákból épülnek. Fél téglával csak a naiv kisemberek döngöttek hiábavalóan a mellüket, s ha többen is vannak a kellenél, kivagyiskodásukat elnyeli a nagyok tisztelet és félelmet parancsoló pöffeszkedése csendje.

13. Hérakleitosz szerint: Az út fel és le ugyanaz. Mindent kibeszélni lehetetlen, az író csak hallgatás és a szó határzónáján tartózkodik, a senki földjén, s csak bebetör a nyelvbe, a tér-idő anyag rögzíthetőségébe, azzal, amit át tud menteni a nyelven inneni tartalmakból. Araszol, akár a csiga. Ő a múlt és jelen tünezik ő megtöltöttem, kiürítettem. Szeretnénk bizonyára többet is, de mint minden, ez is végtelen. De jó, mert további útra kényszerít, hogy a legközelebbi jövőre a tanulságainkkal megtölthessük.

14. Minden pillanat és minden, ami csak történik, kéjjel borzongat. Kigondolt gondolatok. Múlt és jelen keveréke. Filozófiák, amelyek halni tudásunkat segítik. Halni tudásunkat pedig ő csalhatatlanul ő élni tudásunk mutatja. A megfoghatatlan időt kutatjuk, amely a pillanattól az öröklétig terjed. És arra vágyunk, hogy eljőjön az idő, amikor már nem borul reánk a valamiért mindig idegen mennybolt, és rátalálunk az igazán elviselhető világra, azokra a magasságos egekre, amit legjobb tudásunk és iramló vágyaink szerint festünk a tájba ágyazott életünk fölé.

15. Ő Elmegyek, mint a levegő, fehér fűrtjeimet rázom./ Férfiak és nők arcán hiába látom magam és az Istentő Mindig is kevesellte a számára kimért időt. Nem elégtette ki a magyarázat, miszerint azt senki sem tudhatja meddig él. Nagyra képzelt terveit azzal halogatta, hogy amúgy sem lesz ideje valami érdemlegeset tenni alá hoznia. Pedig minden visszatérés a gyermekkorba magában hordja az újakezdés lehetőségét.

16. A történeti emberről mondta, hiszi, hogy a létezés értelme a létezés folyamatában mutatkozik meg.

17. A történelem fölé hívtam kortársaimat, ahol a világ minden egyes pillanatban kész egész, és véget ér. Mert az elmúlt és a jelen egy és ugyanaz.

18. De azt is mondta, hogy a történelem, tehát az emlékezés a tevékeny emberé, a mintaképet kereső, a tanítóké, akik a silány jelenben nem találnak vigasztalást. A reménytelenség, a belenyugvás elleni ágaskodásunk ösztönöz minket a visszafelé menekülésben, hogy dicsőségvágyunkat kielégíthessük. Említettem Apáczai urunkat, aki a város régebbi templomát és iskoláját szolgálva, de itt ebben, az akkor kálvinista templomban is megfordult és hirdette: Ő Ha nagy állhatatossággal nem parkodunk, hogy az időt hasznosan eltöltsük, dicsőség nélkül, barmok gyanánt fogunk az életből kimúlni! Ő Ha belegondolunk, ettől sem lehetünk igazán boldogok.

19. Vajon azért érzünk páráskor olyan mennyei boldogságot, mert állati tulajdonságaink akkor önkéntelenül gyakorolhatjuk? Az emberek többsége, akár az állatok, csupán csak élni akar mindenáron. Pedig az emberi elmén keresztül vezet az út a halhatatlansághoz. Az emberi elme pedig olyan, hogy oda nemegyszer csakis lélekkel lehet behatolni. A teremtés lehet életünk célja. Örökké isteni tettekre vágyunk. A dicsőség Schopenhauer szerint is több mint az önszeretet legpompásabb falatja. Alkotnunk kell, nemcsak szemlélnünk. E kettő elválaszthatatlan.

20. Se szeri, se száma azoknak az angyaloknak, akik magukban küldetést érezve felteszik a kérdést az idegennek, az ellenlábásnak, a gyanúsíknak: Mit keresel itt?! Megszeppen ilyenkor minden ember, mert azt hiszi, tilosba lépett. Pedig az élet minden tenyérynél helyen úgy virágozik, igazán, ha a hatalom nem vigyázza, nem ellenrzi, nem piszkálja, nem sanyargatja. De a hatalmas úgy tesz, mintha számunkértei közben a mások által ejtett könnyekkel és félelemben szült verejtékkel kellene folyvást öntöznie minden talpalatnyit.

21. Ő A keresztre feszített Úr Jézus nevében, akinek anyja szülő volt a szülés előtt, a szülés alatt és a szülés után is, és

akir I vallom, hogy valóságos Isten és valóságos ember: mondd meg nekem igazából, mit keresel ezen a helyen!?

20. Keresztkérdés ez a javából, amit megnyugtatóan megválaszolni embernek még nem sikerült.

22. Nem el ször történt meg veled, hogy olyasmit tartott saját maga által kigondoltnak, amit mások réges-régen megfogalmaztak. Az ilyen felfedezések elkedvetlenítették, de felvillanyozták is, mert úgy érezte, valóban igaz a mondás, miszerint az ember nem képes utolérni önmagát, másrészt pedig a saját maga által kigondolt igazságok ismétlése megerősítette abban, hogy jó úton jár, következtetései helyesek. Olyan volt ez, mint amikor a házi feladatként kapott egyenletet jól sikerült megoldania, a kapott eredmény megegyezett osztálytársainak eredményével, de a megoldás módja, a feladat követelte logikai gondolatsorra való rátalálás, letagadhatatlanul a sajátja volt. Az örömteremtésnek ezen varázslatos módjáért, úgy érezte, élni érdemes.

23. Az álomba szédült ember közelről látja a csillagokat. Mintha már járt volna közöttük. Haja, ruhája csillagporos, magánya akkor igazán teljes, ha útban van a csillagok csend felé. Álomunkban kicsit mindig meghal körülöttünk minden, mi magunk, akár az angyalok, a halhatatlanság biztos tudatában száguldunk a múlt történéseinek darabkáiból összeálló-széthulló végtelen világban. Másodszor élhetjük életünket, az élet esetlegességeinek, a sors játékaival, a véletleneknek újabb bizonyítékait tapasztalva. Az ilyen utazásokon mindent látunk, amit hiszünk. És szemet hunyhatszunk a megmagyarázhatatlan dolgok csömörlésig megunt következményei fölött.

24. Mintha a véletlen folytán kizuhant volna a történelem tornyából. Lebegett a néptelen utcákon, valószínűleg messzire, rangadó labdarúgómérkőzés hangulatát idéző hurrázások, földinduláshoz hasonlatos morajlások képzelt hangzavara kísérte. Súlytalanul úszott a jövő felett. Mit tett eddig? Úszott az árral. Az ár szennyes volt. Hasonlatos volt valamelyik séhez, aki szatócsboltjában, mindenkit alázatosan kiszolgált, és közben nagyon is elégedett volt a magacsekély hasznáival. Ennek most vége. Az újrakezdés nem lesz könnyű. Közhelyeken élt: Sohasem volt úgy, hogy ne lett volna valahogy.

25. Halál kaszál gázos kertünknek alján. Bármilyen magasra is emelkedünk a toronyban, letekintve a szédületes mélységbe, rendre kirajzolódnak gondozatlan kiskertjeink, és azt láthatjuk, hogy a kaszás, amikor válogatás nélkül serényen dolgozik, aprít jó, rosszat egyaránt, helyettünk végez valóban hasznos munkát. Mert mi képtelenek vagyunk gyökerestül irtani a gazt. Mi irtjuk, a hatalom ülteti. Belénk palántálja. És szabadságot prédikál. Miközben tudva tudjuk, Bretter szemináriumokon is kapiskáltuk, hogy a szabadság illúzió: az egyének összességének illúziója, amelynek ára a partikuláris én feladása: az egyén szabadsága a partikuláris én illúziója, amelynek ára a társadalmiság, a közösséghez tartozó individualitás feladása. Mókuserék. Nem lehetséges szabadság sem a közösségben, sem azon kívül. A determinációval szembeni sikeres fellépés hozza létre a szabadság tudatát, de egyetlen szabadságunk az egyik determináció felváltása a másikkal, és még csak az sem

adatik meg mindenki számára. Szóval, így állunk. Korlátlan szabadságot álmodunk, történelminek mondjuk az emberiséget, múltunk egyre növekvő terhét cipeljük, és fejvesztve menekülünk a felejteni tudást reánk beszélkél, de az öregek boldogságában is hiszünk, akik a gyermekkor történéseinek éles felidézéseivel együtt felejtik a jelenkor és a közelmúlt ügyes-bajos dolgait, ezzel történetiségüket kurtítják és veszítik az önmagukba vetett hitet, elemészlik a bölcsességet teremtő tapasztalást. Ha van egyáltalán valamiféle értelme annak, hogy a kemény időtégláiból, tapasztalásaink kötetanyagával szüntelenül magasztjuk tornyainkat, akkor fáradságot nem ismerve, mindig a legújabb, a legkorszerűbb technikák szerint rögzítenünk kell történeteinket. Mi más lehetne életünk értelme?! A bogárstengeri lenyomatoként küldi üzenetét a jövőbe, az embernek nemcsak a vele valóságosan megtörténeteket, hanem a gondolatai történéseit is át kell örökítenie az utána jövőkre.

26. Ne féljete! Jóemberek! Ne féljete! Nektek szólok, lehajtott fejek! Nektek szólok kámpicsorodottak! Nektek, akiknek eddig a szőfa belő volt a jussotok. Befogatók a pofátokat, emberek?! Be bizony, mert különben úszott volna a kényeretek! Nyűszít kiskutyák voltatok a nagykutyák szigorú rízében. Farkasok, hiénák és veszett rókák figyelték lépéseiteket. És behúztátok a farkatokat. Ugye te is behúztad, te kockás kalapos?! És te is, te szék bajuszka?! És az a pocakos is ott! Mit vigyorogsz? Talán nincs igazam?! De bizony igazam van, amikor kimondom, szerzetesét kiáltom a világba, hogy rosszul viselkedtetek! Gyatrán! Gyáván! Gügyög sen! A félelem mosogatórongyot csinált belőletek! Rondák vagytok! Nézzetek magatokba. És utálkozatok! Öklendezete! Mert er sen rusnyák lettete, kedves barátaim! Sápadtak, ráncosak és repedeztetek vagytok, mint a disznószar! Te is ott, csak mosolyog! Mosolyog csak bambán és bárgyún! Néztél ma már tükörbe?! És mit láttál kedves atyámfia? És ti, bámuló tömeg, néztete mostanában tükörbe?! Elégedtetek vagytok magatokkal? Mondjátok, nem kellene szembeköpönetek magatokat? Pofoztatok fel magatokat, emberek! Megérdemlíte. Tegyetek meg mindent! Ugye ismer s a biztatás. És mit tettete? Nem sokat. Mi az, hogy nem sokat? Keveset, még mindig alig tettete valamit a mostani nagy fene demokráciában! Azt hiszíte örökké tart?! Egy szart! Minden elmúlik egyszer. Igazam van?! De mennyire igazam van! És ti csak gyurakodtok, gyalogoltok, hangyák módjára sürgölötök. Bódult lelkek vagytok csupán. Csúszó-mászók, bogarak, férgek! Undokok vagytok! Bizonyisten ordinárek vagytok, ha féltete! Hát ne féljete! Emberek, ne féljete! Nemsokára itt a világ vége. Egyszer mindenkinek eljön. Ha féltete, akkor is eljön, ha nem féltete, akkor is. Világos?! Hát nem értete?! Mit szaladgáltok itt össze-vissza? Álljatok meg! Ó ti szerencsétlenek, tekintete föl az égre, a messzeségbe, a múltba, magatokba: Figyeljete rám! Tudom, mit beszélek! Hééé emberek, kinek beszélek én itt?! Hé, ti futkározók! Vesztetebe rohantok! Gondolkodtok ti egyáltalán?! A francba, a sok süket alakkal! Mit töröm magamat itt értete!

27. Azt hiszem, hogy azok modortalanok, akik nevük említése nélkül jelentkeznek telefonon. Amikor valaki

meglátogat, kopog vagy csenget az ajtómon, be- mondja a nevét a kaputelefonba. Tudnunk kell, kit engedünk be a lakásunkba. A telefonhívás is egyféle látogatás. ŐAjtóstól ront be a házba a pöffeszkedő, a nagy- menő, aki elvárja, hogy hangja hallatán vigyázzba vágja magát a drót túlsó végén lévő. A telefonálás belépés mások magánterületére. Nem kedveljük azokat sem, akik tele- fonszengetésre még a szexet is képesek abbagygni, sietve, mindent feledve felkapják készüléküket, és olyan alázatosan rebegik mikrofonba a nevüket, mint a felelésre hirtelen fel- szólított, csínytevésen kapott, rendetlenkedő diák. Kitalálták már, hogy a hívottnak elég, ha a saját telefonszámát árulja el, hogy a jelentkező, ellenrizhesse jó számot tárcsázott vagy pötyögtetett telefonján. Félelem tanít viselkedésre?

28. A szép sell alanyiségében nincs elvontság, csak jelzőkkel, konkrét állítmányokkal válik telítetté, de telítettsége nem a sell tulajdonsága, hiszen a sell nem lehet reális, konkrétan nem létezik. A sell nek nincs léte, a léte van sell je, ahogyan ezt Bégyé mondaná, miközben a létezés mikéntjét is megkérdjelelhetjük rejtélyes cselekedeteinkben.

29. Nem tudta magát túltenni azon az egyszer, de örökös kérdésen, hogy az ember nem a maga akaratából, hanem csak úgy, taláalomra vagy esetleg egy emberpár kénye-kedve szerint jön a világra. Időnként egy világhíres agykutató kétségei gyötörték, aki úgy képzelte el az életet, hogy szék folyosó, amelynek két oldala a mágnes két pólusa, és miközben végigszáguldunk vagy végigvászorgunk ezen a folyosón, vonzanak és taszítanak a dolgok. Szabad akaratunk meghatározatlan, a képzelt teremtő lélek része, amely nem lehet eleve gonosz és kárhozatra ítélt, hanem akaratunk szerint irányítható, mi döntjük el, hogy a mágnes melyik oldalához dörgölünk, és ha betartjuk a legfontosabb parancsokat, úgy épülhetünk vissza az lélekbe, avagy az örökéletbe, hogy azt tökéletesíthetjük. ŐMennék. A szívem úgy vibrál, remeg / És mégis, mint egy kő szent állók itten./ Belülre zeng a dal: «Isten áldd meg!» / S én gondolom: Ó, hogy megvert az Isten!

30. Hirtelen kigondolt történetek során ségében lebegett. ŐKinek jó az, ha szöveggé szülöm ket? Minek szerkesztetd egymás mellé, látszólag egymásután következnek ezek a látszólag jelentéktelen, máskor kimondottan unalmas történeteket? Talán csak nem akarsz ily módon lélekkel behatolni a saját gondolataidba, s mint a piaci dinnyeárusok felmutatni az agytekervényeidben zúgó áradatból valamit, ami benső jellemzője? Valamit, ami arra való, hogy ne csak a tiéd legyen, hiszen megélt életed idejét mutató órád a körülötted szóló idő is mutatja, azt a világot, amely veled együtt eltűnik majd. Az elmúlás elleni tiltakozásod minden történet megörökítő mondat? Miért nem akarod elfogadni a megvilágosodás májusi ünnepén oly nyilvánvaló Buddhá-sorsot? Hegyek és tengerek között téblábolsz, istenek és démonok vonzanak. Örök akarsz lenni akár a hegy, akár az egygyé tömörített istenek. Pagodákat építesz magadban, hegyek utánzására adtad fejed, pedig nincs más dolgod, mint az, hogy él lénynek ne okozz bajt, porszem se légy a mások szemében, a könnyek forrásából nem neked kell örömet és bánatot fakasztanod. Talán csak nem hiszed, hogy a bennünk született szeretet dolga az emberarcú világ örökös újra-

teremtése? A dolgod az, hogy önmagad keresd, és megválaszthatatlan kérdéseinkre makacsul kutasd a választ, miközben állati ostobaságotól nem szabadulhatsz, a magad szerkesztette mókuserékben. Őa legnagyobb hegy vagyok magamban örök / a megtestesült és megvilágosodott / evilági hitekben kerek nagyvilág / minden istenek részeként a természet/porszemben is tükröződő igaz egésze / lételem hiányom egyformán fontos lehet. Javíthatatlan vagyok? Szókratészek szóljatok rám! Azt hittem tudom, hogy a kételkedésen túl is, mi itt a dolgom.

31. Meg sem fordult a fejünkben, hogy idszámításunk eltti seikhez hasonlóan rabszolgasorban tengnek, mivelhogy minden időben a jóléti társadalmak rabszolgák nélkül nem működnek, nem virágozhatnak. Az ilyen országok jólétéhez tartozik, hogy minden alantas munkát rabszolgák végeznek. Hajdanán a győztesek láncra fűzték a hajtottak városaikba, földjeikre és hálszobáikba a szolgákat. Mostanában, a szorosabb kötés érdekében némi pénzzel, nagylelkű éhbérrel helyettesítik a láncokat. Ezek a rabok maguktól özőnölnek a kétékezi munkások a civilizációjukra büszke népek szolgálatára, hogy felváltsák a helyieket a futószalagok mellett. És hogy patyolat tisztára takarítsák utcáikat, irodáikat, elmosogassák szennyes edényeiket, ügyeljenek a könnyelműek árván hagyott gyerekeit, vezessék kényelmes buszaikat, kertészkedjenek a pompás villákban, sétáltassák és etessék hosszú életre kárhozott felmenőiket azok kutyáival együtt, mossák a tehetetlenségig vének szaros fenekét, engedelmesek legyenek az ágyban, és mindenben kielégítsék a jólétben elfajzottak némi vágyait. Ehhez nem kell ismerniük a befogadó nemzetek nyelvét, kultúráját. Megtarthatják saját szokásaikat, nem muszáj rögtön változtatniuk ruházatukon, gyakorolhatják vallásukat. Második vagy harmadik generációjuk szorgalmasabbjai aztán beházasodhatnak az slakos családokba, friss vérrel gazdagíthatják a rabszolgaatartók családfáit, ha pedig kissé meggazdagodva visszatérnek szüleik földjére, a jóléti államokban elsajátítottak alapján, koldusszegény seik ugyancsak koldusszegény leszármazottaiból, rokonaik közül alkalmazhatnak maguknak szolgákat, és népük megváltóinak képében tetszeleghetnek mindhalálig.

32. Makacs kíváncsiság már nem gyötör, egyre nagyobb bizonyossággal állíthatom, hogy az egyszeri élet híveként nem szükséges megválaszolnunk minden utunkba került és időnként fel-felhorgadó kérdést. Bodor gondolat, hogy örökké szolgálatos közemberként kell nyüzsgőnünk a dolgok forrásának és forgásának közelében. A méltósággal való távöltartást gyakorolták minden időben az okosokkal együtt még azok is, akik a ősavanyú a szőlő hangoztatásával, tisztos távolból figyelték a közügyek mindíg adódó konkon marakodók ízléstelen táncát, gyakori helycserés figurázásaikat, amelyekkel a törtétesben megté- pázott méltóságukat igyekeztek, kevés sikerrel, leplezni.